

sretno bošnjak

KONSTANTIN PANTELIĆ

10-74717703

10-74718971

BLAŽO ŠČEPANOVIĆ

sad nokat više

10-74718971

U
Između kamena i moga oka
kupi sunce i mi prinosimo flašice
poskakujući na žaru, pomalo bez kože,
na pomolu su neki baloni
da nas spasosno proigravaju u vazduhu.
Iz gusala puštaš ogromnu kolonu,
a ne možeš se zadržati
u kucavici na vratu,
da se gušteru pridružiš
zamilovan međvećim jezikom za šumu.
Kuda na izmišljene trke neizmireni dovoljno
da možeš prispjeti u ribu pod santu
odlati da se dozoveš natrag.
Prolaze plamići iz tvoga ognjišta
i preže ti travu ispred samog oka,
kamen mi je bezdan
za ljičavu gljivu
da me na kapljice izvučuše
a za mnom mlazne lava,
polako se odmičem
usnuo na jednom mjestu,
sad korak, sad nokat više
nanizati se do kraja
kada sa svih krovova pojurim
zeleni konj će da klekne,
otkuda sada da se zovem

aleksandar miodrag

SOLILOKVIJ

10-74720007

Sa ulice su dopirali prigušeni zvukovi i povremeno se čulo brujanje zvona, i ti zvukovi zvona bili su slabi i umorni i činilo se da dopiru iz velike, velike daljine. Sve je bilo jedva čujno i gubilo se i rasplinjavalo kao osjeti umornog čovjeka nad čiju se svijest lagano spušta debela, teška zavjesa sna.

Tako je prošlo nešto vremena, a onda se na prozorskim staklima kuće nasuprot palovu intenzivno crven odsjaj zalazećeg sunca. Divni crveni plamenovi postajali su sve intenzivniji i veći i na kraju je izgledalo da cijela kuća gori, da cijela ulica gori, i on je na časak pomislio, kako tek crveno mora da je nebo.

Onda se žarki plamenovi počele postepeno gasiti, i dok se soba ponovo napunjala sjedom, lupkanje sata postade zvunčije i jače. Opet je bio polumrak i olinjale zavjese na prozorima izgledahu kao stravična gusta paučina.

Onda je odnekud, valjda iz onog mračnog ugla, dolunjala velika, tromu muha i dugo vremena besmisljeno zujala i motala se unaokolo, a to je zujanje bilo neobično prodorno i piskavo i istovremeno tako tužno, i njemu se učinilo da čuje jecanje nesretnika koji se bori sa smrću. A kada se muha pomirila sa smrću i smjestivši se na jednom okrašku zavjese konačno utihnula, on je primijetio da je u sobi već sasvim mračno i zato je napukao zavjese i upalio svijeću i neko vrijeme šetao gore-dole, a onda sjeo za stol i počeo da piše:

„Stanovao sam tada u jednoj staroj kući, u sobici na uglu. Plafon je bio nizak, tako nizak da sam pokatkad lupnuo licem u sijaliku, koja je visjela na njemu. Prozori su bili mali i rešetkasti, a pod je bio star i crvotočan. U cijeloj zgradi nije bilo nikoga osim mene. Ta je zgrada bila u polju pored rijeke u kojoj se po noći ljuskao mjesec kada bi uspio da se iščupa iz debelih oblaka koji su ga davili, davili, davili, kao mora.“

„Ja sam često sjedio pokraj prozora i promatrao mjesec i divio se kako je velik i snažan. A oblaci su katkad bili strahovito teški i navali bi se na njega sa svih strana, i pritiskali ga i pokušavali da ga zadave, a on bi se jadnik mučio, mučio, mučio, i onda bi iskočio ispod tih davoljskih tmuša. Prava junačina taj mjesec, silan momak!“

„Kada mjeseca nije bilo, kada bi jadnić posustao i potonuo između tih mrkih, zlih divova, ja bih se sa

Niko se do sada nije ozbiljno pozabavio životom i delom Konstantina Pantelića, jednog od slikara — Srba vojvodanskog devetnaestog veka. Kada je Lazar Bogdanović, krajem prošlog veka, počeo da objavljuje u Srpskom Sionu škrtu građu za biografije srpskih slikara u Vojvodini ni jedne reči nije naveo o Konstantinu Panteliću. Prve podatke za njegovu biografiju dao je Pantelićev savremenik i prijatelj Svetozar Marković, sveštenik agarski. U tim oskudnim Markovićevim biografskim podacima nazire se figura Konstantina Pantelića, slikara cenjenog od svojih savremenika ali ubrzo posle smrti zaboravljenog. Sasvim sigurno, nepravedno zaboravljenog, jer u svojim 18 ikonostasa, sa preko 500 ikona i ko zna koliko do sada još nepoznatih portreta, Pantelić je ostavio dela koja su nesumnjivo značila priloge preobražaju srpskog građanskog društva u Vojvodini, tog dualističkog karaktera vojvodanskog slikarstva izrasta i nacionalne svesti. Značaj toga dela

da razagnam rumen sa prebrnoga neba?
Dosadilo mi je kruženje dana i noći
kad imam pregled sebe u kamenu,
prstenim svojim zglobom
mogu da razbijem glavu,
ovo je dvanje od vjetra do vjetra
kroz rebrastu stijenu.
Namami me korak nadraženi nogu,
ne osluškujuci zvuke
koji me okolo zvižde,
a sada se
nad jezerom klatim.

10-74717497

Blazo ŠČEPANOVIĆ rođen 1894. u Bijelom Polju (Crna Gora). Studirao na Filozofskom fakultetu. Sad je službenik u Beogradu.
Književne pesme: „Lobanja u travi“, 1957; „Ivcom zemlje zmlja“ 1958; „Krv kola svetli“ (sa Brankom Milikovićem) 1958; „Smrt pjesnika“ 1961; „Crvena zora vremena“ 1961.

MIROSLAV ANTIĆ

Pokušao sam najiskrenije,
ali ne razumem se u kamenje što miruje
i to mi je sva krivica
Možda sam samo zbog ljučjaski imao obraza
da ostanem
ovom svetu u gostima
Inače,
šta ću ovako divno lud sa ovih 25 ptica

10-74720007

suzom u oku udaljio od prozora, upalio noćnu lampu, i tada bi se moja sjenka, mnogo veća nego ja, opružila po plafonu iznad mene i nadnosila se nada me kao da je nešto htjela: da me zaštiti, ili možda da me ubije — tko zna.“

Ovdje je zastao, preleto pogledom preko zadnjeg retka i onda nastavio ovako:

„Skoro svake večeri, kada bi pao mrak, ispod kojih prozora je prolazila čudna ženska spodobu u crnini, koja je dozivala psa. Psa nisam nikada vidio, a ni lice te žene, jer je imala široki crni šešir i brzo je iščezavala kao sjena, kakvo sam vidio i prije, za kišnih zimskih noći, kako se nesigurno i lelujavu krađe ulicom pustom i mokrom, dok tišinu remeti hujanje vjetrova i kapi kiše, koje negdje padaju s krova i ravnomjerno lupkaju po limenom oluku. A kada vjetrov zahuji jače, lampe se zanjahu i sjenka zatitra, preskoči s jednog zida na drugi i u tili čas već je nema.“

„Tako je i ova tajanstvena noćna dama prolazila ispod kojih prozora u vlažnim, stravičnim noćima i dozivala psa glasom tako plačljivim kao da je znala da njega nema i da ga nikada neće dozvati, a kada bi njeni dozivi postali jedva čujni i uskoro zatim sasvim iščezli, ja sam ostajao sam u mojoj praznoj sobi sa niskim plafonom, koji su postajali još niži, sa mojom sjenkom koja se nadnosila nada me, i znao sam da je to najveći ispit i ko zna mora svako da se sretno i suoči, jer svatko prije ili poslije, jedamput ili više puta, dulje ili kraće, povremeno ili trajno, ostaje sam, potpuno sam, da se sam, u svijetlu dana ili u tami noći, ili u sumrak, ili u ponoćnoj tami, uvijek u tišini i uvijek sam, suoči sa čudovištem praznih očiju, bez oblika, bez jasnih kontura, koje ne možeš prepoznati, jer čovjek teško prepoznaje sebe, svoj glas, svoj stas, svoj hod, svoj pogled i svoj duh.“

Kada je završio zadnju rečenicu, dugo je sjedio i promatrao papir na kojem je pisao, zatim je uzeo i one druge neispisane listove pa je i njih dugo, dugo promatrao, a onda mu se otvoreno počelo napunjati suzama, jer je taj papir bio njegov. Jer je sve te listove on bio ukrao polako i smišljeno, jednog po jednog, misleći da je to sasvim prirodno i da on na neki način ima na njih pravo. Nastojajući da ih se nekako oslobodi pomislio je da će biti najbolje ako ih spali, i kada su ih plameni jezici bili obuhvatili sa svih strana, njemu je postalo jasno, da baš to nije smio učiniti, jer oni su se pretvarali u pepeo i nestajali zauvijek, a to je bilo vrlo bolno promatrati. Oni su nestajali zauvijek kao što su nestala i ona pisma, koja je pre neko vrijeme bio spalio i koja više nikada neće biti čitana, a u njima je bilo toliko dragih riječi, toliko blagih riječi i toliko uspomena.

Ta su pisma bila isto tako lijepa i dirljiva kao i onaj stari spomenar njegove mame, kojeg je tako često običavno prevrtati gledati dok je dio dijete.

Taj mamin spomenar bio je tako skroman a opet tako divan, tako dirljivo divan. Bio je pun pjesmica i slika. Slike su bile staromodne i pjesmice su bile slabe i nevjeste, ali mama ga je tako mnogo voljela. Mora da je mama bila jako siromašna kad je imala tako skroman spomenar, ali kako je lijep, bože moj, kako je lijep bio taj spomenar i kako je njemu bio drag,

ne umanjuje ni činjenica da su u isto vreme i taj slikar i to društvo tražili svoj ulepšani lik u ogledalu umetnosti zapadne Evrope, u kojoj su gledali ideal i na planu građanskog života i na planu umetničkih ideja. Pantelić je jedan od umetničkih predstavnika onog vremena — od početka do druge polovine devetnaestog veka — u kojem je srpsko slikarstvo tražilo oslonac u evropskom, posebno bečkom klasicizmu, bidermajeru i romantizmu, koji nikada u vojvodanskom podneblju nisu izrasli u čiste, do kraja formulisane, estetski uobličene umetničke pokrete. To slikarstvo se oslobadalo i konačno oslobodilo zoografskih kanona srednjekovne tradicije, ali je istovremeno padalo pod uticaj ideja i ostvarenja poniklih na tuđem tlu, u drugoj duhovnoj klimi i sa drugačijim idejnim, ekonomskim i umetničkim nasleđem. U okviru tog dualističkog karaktera vojvodanskog slikarstva izrasta i delo Konstantina Pantelića.

Njegov prvi i jedini biograh, Svetozar Marković, navodi kako je Pantelić, čim je napustio bečku Akademiju na kojoj je proveo oko dve godine, 1827. i 1828. godine „pozvat bio od mitropolita Stratimirovića... i dobio da izmoluje crkvu kulpijsku“ i da je „vrlo rado viden bio od rečnog mitropolita“. Poznato je, međutim, da je mitropolit karlovački, Stefan Stratimirović, bio ne samo mceca vojvodanskih slikara s kraja osamnaestog i prve polovine devetnaestog veka, već i pravi znalac i ljubitelj umetnosti koji je okupljao oko sebe najbolje tadašnje slikare, pa je čak 1890. — osnovao i Crtačku školu u Karlovcima.

Savremenici su, bili pravedniji prema ovom slikaru koji je rođen 1800.ili 1802. godine u Rumi, počeo karijeru kao trgovački pomoćnik u Novom Sadu, istovremeno posećujući atelje Arse Teodorovića, tada proslavljenog slikara koji se već znao na

u mojoj krvi i kostima?
Možda postoji nekakva molitva koja sve rešava i sve prašta.
Možda i u kockama uzidanim u drumove
živi nekakav nemir neprestan i dug.
Ali šta ćemo kad nas ima i ovakih
koji uvek ponovo moramo da cvetamo
kao bašta
od aprila do septembra,
pa onda opet ponovo tako,
i ponovo,
i ponovo u krug.

Šta ćemo
kad smo se mi trudili sve da razumemo
a nismo sve razumeli?
Šta ćemo
kad smo pošteno navlačili bezazlene grimase
na oljuštena lica?
Šta ćemo
kad smo silom u sebi davali grmljavine
i šumne
ali nekakzo šumeli,
nepromišljeno razapeti između računđizija
i samoubica?

Miroslav ANTIĆ rođen u Mokrinu (Banat) 1932. godine. Jedini iz ove grupe, ove generacije koji je svojim lirskim glasom vezan i za prvu posleratnu generaciju srpskih lirika.
Književne pesme: „Ispisano za proleće“ (1950), „Plavo nebo“ (1953), „Rođestvo tvoje“ (1954), „Nasmejani sveti“ (1955), „Fiovice nežnosti“ (1959), „Boje i reči“ sa Feherom Ferencom (1960), „Koncert za 1001 bubanj“ (1963), „Poslednja bajka“ (1964).

10-74720007

jer je u njemu, činilo mu se, mogao videti mamu, kako mašta o svojoj kućici, o skromnoj maloj kućici, u kojoj će sve biti čisto i uredno, ikuhinja će uvijek biti čista, i svaka će stvar biti na svom mestu, a na zidovima će visiti njene ručni radovi, i tu će sjediti njen mali sin, i on će biti vrlo pametan i vrlo dobar, i kada odraste, kada odraste...

I eto, on je odrastao i ostavio mamu, i onda je ostavio onu drugu ludicu, koja mu je pisala tako lijepa pisma, i onda je spalio ta pisma... A mamin spomenar? Gdje je mamin spomenar? Bože moj, kako je bio lijep i kako ga je ona puno voljela, a ipak mi je dozvoljavala da se s njim igra jer je on bio njen, ali ona je takva bila i poslije, kada je on otišao i kad više nije bio njen. Ona je uvijek bila njegova mama.

— Ko zna što je s tim njenim starij spomenarom? Ja sam se s njim često igrao, možda sam ga i uništio. Ne sjećam se. Ali pisma znam da sam uništio, toga se sjećam. Sjećam se kako su gorela u plamenu, kako su se grčila i savijala i konačno pretvorila u pepeo i polako nestala zauvijek... O kako je sve to tužno... Zašto je uvijek sve tako tužno i zašto mora svaka stvar nestati zauvijek? Zašto sam ja tužan, zašto sam ja uvijek bio tako tužan dječadić, naročito nedjeljom uveče? Da li zato što sam znao da je sutra ponedjeljak i da ću morati otići u školu? Da li zato?

Slijedećeg jutra netko je pozvoniolo na vratima. On je ustao i otvorio. Na vratima je stajala zgrbljena prosjakinja i molila milostinju. Dugo je vremena stajala nepomičan i gledao stariću pravo u oči, što nije bilo njegov običaj. Ona se ponadala i brzo je mrmrljala nejasne, tajanstvene riječi, koje su mogle biti kletve isto tako kao i blagoslov, a onda joj postade jasno da on ne gleda u nju nego nekako kroz nju, u neku zamišljenu, daleku tačku, i njena nada postade vrlo sićušna, a nejasne riječi, koje je mrmrljala postadoše još nejasnije. Tada, sasvim iznenada, on reče:

— Pričekaj! — i brzo ode u svoju sobu. Uskoro je donio pun naramak svakovrsne robe i gurnuo ga stariću u ruke. Ona stajaše nekoliko trenutaka u nedoumici, a iz njenih je sivih očiju virilo nepoverenje. Onda je nečujno i brzo sišla niz stepenice kao mačka, čvrsto držeći ono što je nosila i plašljivo pogledajući natrag kao lopov, a onda se odjednom izgubila kao da je propala u zemlju. On je čitavo vrijeme stajao na vratima i promatrao je dok je milela niz stepenice i bilo mu je veoma drago kad je iščezla, jer se čitavo vrijeme pribijavao, da bi mogao potrčati za njom i sve joj oteći iz ruku.

Te večeri, kad se vratio u svoju jabinu, pomislio je, koliko je ljepše ovako, kad sav njegov imetak može da stane u jednu vreću. Tek sada može da bude pravi pjesnik, i tek sada može da osjeti svu bol i radost čovječanstva, jer čovjek koji posjeduje nije slobodan. On je slobodan da se kreće, da jede, da govori ili da radi, ali on nije slobodan da misli i da osjeća. On ne može da osjeti ljepotu mirnog sutona, kada je nebo rumeno-plavo i kada plisne i krene, ali kada sviče divno sunčano jutro i sve se smiješi; ili u vruće ljetno poslijepodne, kad sunce

metnuti i kao učitelj i kao sudija društvu koje je tražilo prestić u paradnim odelima i dostojanstvenim, bidermajer portretima. I Pantelić je, kao i većina tadašnjih slikara težio bečkoj akademiji na kojoj je ostao nekoliko semestara na odelu za istorijsko slikarstvo, što se kasnije odrazilo na njegovim mnogobrojnim ikonostasima. 1828. godine obraća se pesniku Lukijanu Mušickom, neopornom autoritetu i duhovnom meceni za materijalnu pomoć kako bi nastavio studije, bilo u Italiji bilo u Rusiji, ali pomoć ne stiže, a život treba. Od nekoliko stotina studenata bečke Akademije tridesetih godina devednaestog veka samo ih je nekoliko iz Vorvodine, pa i za taj neznačajni broj građansko društvo ne nalazi mogućnosti i razumevanja, te se Pantelić, kao nedoučeni slikar svesća u svojoj rodni Srem, kao slikar-lutalica gde od sela do sela, od jedne crkve vedne opštine do druge.

Željan rada, sredstava i slave, Pantelić započinje ogromnu pro-

dukciju, završavajući skoro svake godine po jedan ikonostas za oko četrdeset većih i manjih ikona, slikajući usput i portrete svojih savremenika.

Pantelić je na granici klasicizma i bidermajer shvatanja, vezan crkvenom tematikom i šematizovanom kompozicijom, stalno u sukobu sa razigranom maštom i odrednim shvatanjem slike. Često neuravnotežen u rasporedu mase, svetlosti i boje, preopterećen velikim poslovima, osuđen na brze, nedovoljno prostudirane zahvate, Pantelić je ipak nalazio snage da se uzdigne do monumentalnog, autentičnog, iako fragmentarnog, slikarskog izraza, koji je objavljuje u finom slikanju materije i dobro postavljenim figurama. Lako uočljiv nedostatak njegovih slika je u disharmoniji planova kompozicije, jer dok mu je figura često čvrsta, anatomski izdiferencirana, dobro postavljena i koloristički jasna, prostor, okolina, pejzaž prigušeni su si-

vom, magličastom, jednoličnom atmosferom. Trudio se da mu fizionomije ožive psihološkom razradenošću, ali beskrajan ponavljanje jedne iste varijante, nemogućnost studija po prirodi i studija u ateljeu, ostavili su pečat nedorečenosti na celom Pantelićevom delu.

Kao i toliko drugi slikari, njegovi savremenici, i on se služio u rešavanju svojih kompozicionih zadataka gravirama drugih, većih umetnika sa strane. Slika meko, toplo i lako, sa glatkim, sjajnim površinama, nastojeći da mu se potezi četkice sliju u akorde zvučnih, punih boja.

Na ikonostas u Bačincima, na kome je ostavio potpis finim, sitnim rukopisom: Konstantin Pantelić izobrazio 1835. — ima ikona koje su samo tematičkom crkvene dok sa njih veje duh smirenog, ljudski toplog umetničkog govora. Blage fizionomije, setne oči kao da govore o provincijskoj izgubljenosti jednog rođenog slikara koji je čak i na svetačkim liko-

vima ostavio portretne tragove svojih savremenika.

U sceni sa mrtvim Hristom, u zelenkastoj patini površine, kroz mornbidnu atmosferu ispunjenu zadahom smrti, povlači se, kao da cvili, jedna uzaludna, usamljena nota nedožvljene umetničke Evrope. Tek na ponekim fragmentima zasija prkos, probije se u sonornim tonovima cinobera koji kao odsjaj plamena tina na draperiji, a prostor je imaginarna površina slike — pustinja sa utopljenim detaljima nejasnih kontura.

Ne toliko nemiran duh koliko vredna priroda, Pantelić je i u burnim danima 1948. godine uporno slagao boje; na fonu požara revolucije izdvaja se njegov lik, sa četkicom u ruci, zagledan u opustošene prostore neostvarenih želja srpskog nacionalizma. On te iste, 1948. godine, slika ikonostas u Beču, sa svim vrilnima i manama njegovih ranijih dela.

Ni duboka starost nije ga odvojila od posla. On 1873. godine

slika ikonostas u Donjem Tovarniku, drhtavom rukom povlači linije — tragove nadahnuta, a boja — i fragmentarno ne više onako svetla i sveža, pokazuje tužno ulazanje u suton jedne slikarske prirode. Umro je 1882. godine u Donjem Tovarniku.

Pantelić je slikar koji je dočekaosudbinu, da čak i u jednu enciklopediju ude sa pogrešnim podacima o njegovom životu i delu, i da ga — ne poznajući ga dovoljno — proglase slabim slikarom. On nije bio u vrhovima, ali nije zaslužio ni nerasušeno čuťanje. Jedna ozbiljna istorija vojvodanskog devednaestog veka morala bi ispraviti tu nepravdu i — pručivši njegov relativno dobro očuvan opus po crkvama — dati mu mesto u krugu onih umetnika koji su, preplavivši vojvodanska sela i varoši, udarali temelje autonomnoj, nacionalno zreloj, istorijski opravdanoj umetnosti.

Emilovano na programu Radio-Beograda, 13. X 1964.

10-74713238
VELIMIR LUKIĆ

rondel

Jer suton telo je, pa pleni
bol u kom odzvanja
Nada svih dusi i vreme kada sanja
Za snagu uzaludnu. Kad umru zaneseni

Opore večnosti nema. U dah mi uranja
Plamena gorkog podne. Tu hod mu se rumeni

Jer suton telo je, pa pleni
Bol u kom odzvanja

Svetlosti gde je oblik, bit gde poremeti?
I ništa što zvuk uzelo je svega. Na peni
Nestaje. O ne znam lik čiji mi zaseni.
Da l' vetar beše to. Stravu zavoleti.

Jer suton telo je, pa pleni.

Velimir LUKIĆ rođen 1906. u Beogradu. Diplomirao na pozorišnoj akademiji u Beogradu. Sada je dramaturg Narodnog pozorišta.

Knjižne pesama: „Poziv godine“ 1954; „Leto“ 1955; „Čudni predstojećeg dana“, „Okamenjeno more“ 1962. i „Sibila ili Bertove kočije“ 1964.

10-74719135
TOMISLAV MIJOVIĆ

most

Dan više nije dan. I na dnu leže mreže.
A glad zlostavlja i gazi i slepa i okata.
U tome mraku mene za stub me koren sveže
da budem svetiljka. Da gorim. Izgorim do nokata.

Mora se biti jedan i sam da tu stojim.
A jedan ko nijedan, šaka jada raznesena.
Ako ostanem sam onda se udovim.
Ili predovim. Ili ni mene nema.

I bijem glavom o zid da probijem, da prođem,
a vrata otvorena. Ja hoću kroz ograde,
Tuži za tobom majka da joj dome u dom dođeš
da je tužnu obraduješ njen Obrade.

Ja sam seme svojeglavo, ničije, što nije sviklo
na uzde i uze, na povratke na njive,
istrčalo iz želje istrčalo i niklo
gde ga nisu sadili i našlo hleb sakriven.

O, tvrde vočke čutnje među zubima ljuče,
moj govor zverinjavi, gorak i priljav od blata
uči će u vas ko nebo i ovak i moguće
iako ste bez prozora, bez vrata i vrata.

Jer to je moj san i moj, dok grane rod rade.
Onda mi iz usta otmu. Glad mukla noktom zagrebe.
Prevedem se žednog preko vode i vode,
pa premostim i vodu i sebe.

ja postupam u takvim situacijama. Da, on vam zavid. Ali čujte, to je sasvim shvatljivo, sasvim shvatljivo...

- Kako ste moj dragi pjesniče? Sjedite! Imam za vas vrlo ugodne vijesti.
- Ne, neću vas zadržavati. Vi vjerovatno imate posla, i ja sam navratio samo na trenutak, samo na trenutak.
- Ni govora, kad vam kažem. Samo sjednite. Odmah ćemo dati da nam skuhamo kavu. A vi se lijepe raskomolite i sjedite. Tako. A sad čujte...
- Kako je on miran i siguran. I njegove oči su kao u djeteta: blage i vesele; i imaju neki topli sjaj. Ja mu vjerujem! Vrlo dobro, vrlo dobro ste to izveli...
- Tako se to radi, dragi moj, tako se to radi... I onda se smješkao i dotakao ga prstom, i neko vrijeme pomicao prsta gore-dole po ivici njegovog šake, što je bilo sasvim u skladu sa onim izrazom u njegovim očima. Znao, ona knjiga, što ste mi je posudili, veoma mi se dopada.
- Dragi mi je što to čujem, baš mi je drago. A što mislite o onom čudaku?
- Mislim da on uopće nije čudan. On je samo vrlo prirodan i misli svojom glavom, što je vrlo prirodno, i iskreno govori ono što misli, što je opet sasvim prirodno. On je sačuvaov spontanost i neposrednost u svom mišljenju i govoru, a budući da većina ljudi misli i govori u formulama, govtovim i naučnim formulama, on im izgleda kao da je došao sa Marsa ili kojeg drugog planeta.
- Ja sam od samog početka bio impresioniran originalnošću njegovih ideja, koje su čak i meni na prvi pogled izgledale čudne i bizarne, ali kada malo dublje razmislite, zapravo, ako osjetite ono što on misli i što kaže, onda vam to izgleda sasvim...
- Sasvim istinito i sasvim tačno. Ali izvinite što vas prekidam. Zar već imate? Dakle, što se tiče onoga, budite sasvim mirni i imajte povjerenja u mene. Mislim da znam kako ću sve to izvesti.
- U to ni najmanje ne sumnjam.

- A, to ste vi. Vidim da se smješkatete. Znači: uspjeli smo. Baš me raduje da sam vam mogao pomoći, baš me raduje. Znam koliko vam to znači. Onda da se kucnemo!
- (Što bi on učinio, kada bih mu ja sada, ovako, sasvim iz čista mira opalio čušku? Bože moj, zašto me čitavo vrijeme progoni ti misao, ta čudna misao?)
- Niste mi odgovorili što sam vas pitao: kako moja kći?
- Ona je vrlo vrijedna, ali... čudno...
- Kako mislite: čudno?
- Ja vrlo, vrlo cijenim inteligenciju, a ona je, eto, vaša kći, pa ipak... To je, znate, onaj kvocent, kvocent inteligencije. To... to čovjek naprosto ima ili nema... I, znate, to je vrlo interesantno, vrlo interesantno. Ljudi koji rade zajedno, pretpostavimo u ne-

10-74719151
ALEKSANDAR RISTOVIĆ

vreme

Vi stojite iza tamnih borova,
vi dotičete lišće većito začudeni,
Ali evo kako bespomoćno prolazim
sirotim pejzažem mojih godina.

Vi sklapate ruke, klečite
i sveće se ruši kao u dragom smu.
To su prsti kojima ćemo se dodirnuti,
ptice, senke, voće blagih oćtju.

Blizina poznate šume vas opija,
vi se naginjete nad ružičnjakom.
Voda šumi u uhu, zaboravljate
slike koje ste gledali.

Šta mogu sneg i vreme,
šta svetlost i oćaj?
Ja ću još jednom doći
izgubljen među stablima.

Aleksandar RISTOVIĆ rođen 1934. u Čačku. Diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Sada je profesor u Čačku.

Knjižne pesama: „Sunce jedne sezone“ 1959; „Ime prirode“ 1962. i „Drveće i svetlost anaokolo“ 1964.

Tomislav MIJOVIĆ rođen 1932. u Negotinu. Studirao na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Sada slušačnik u Zajčaru.

Knjižne pesama: „Kvartet“ (Sa Brankom Jovanovićem, Prvoljubom Pejatovićem i Božidarom Timočevićem) 1958; „Na nogama“ 1960.

kom laboratoriju ili slično, sasvim su svjesni toga, pa čak kad se radi i o sasvim maloj razlici, recimo, dva, tri kvocenta; to pravi veliku, vrlo veliku razliku. Ali zašto me tako čudnovato gledate? Možda govtovim gluposti. Ali shvatite, ja sam umoran, ja sam vrlo umoran...

- Dakle, počinio sam istu pogrešku kao i onaj čudak u knjizi. Uostalom, nije mi uopće žao. Ako on očekuje da mu ja čitavo vrijeme samo povladujem, onda mi ne treba njegovo prijateljstvo. Zapravo svatko hoće da te zarobi, svako hoće da mu povladuješ i da misliš onako kako on hoće. Svatko hoće da te zarobi i da te zadrži za sebe.
- Osobito žene, — oglasile se lutka.
- Svatko, svatko. Muškarci nisu ni malo bolji.
- Žene su vrlo okrutne.
- Dakako, dakako, draga lutka, žene su vrlo okrutne. Ja se zapravo već dugo vremena nosim misliju da napišem roman. Detektivski roman.
- Koješta! Sta ti pada na pamet?
- Ne, ne, ne! To bi bio sasvim osobit roman, sasvim neobičan roman. Radi se o detektivju patniku. On biva mučki udaren, vraški, nemilo, on je oboren, ponižen, i dok kleči na koljenima, zlikovac ga nogama udara po leću. Misliš, gotovo je, tu se više ništa ne da učiniti. Ali nije gotovo, ništa nije gotovo. Da, da, ništa nije gotovo, jer on sada podiže glavu i veli: Čekaj, brata, tebi se čini da sam smrlavljen i da ne mogu da ustanem, ali ja mogu; evo, vidiš...
- Shvaćaš čemu je stvar? Ovo, čekaj, brata, to... to znači: sad je na meni red. Shvaćaš? Silniku treba pružiti varljiviji trenutak samozadovoljstva, treba ga pustiti da povjeruje da je čovjek crv, zgažen crv, treba ga pustiti da se opije svojom ohološću; onda će njegov pad biti ogroman i nemio. Ali da se vratim na glavnu misao. On lovi nevaljanca po visokim, strmim krovovima, i dospjeva u vrlo tešku situaciju, vrlo tešku situaciju, jer nekoliko davaloskih žena, zaljubljenih u njega i gnevnihi poradi njegove ravnodušnosti, grabe ovu priliku, da ga kazne i pomažu nevaljanca da ga savlada. On je ulovljen na jednoj izbočini zida i ne može ni napred ni nazad, jer odatsvud pršte meci, a dole, duboko, duboko ispod njegovih nogu zijeva ponor ulice i hoće da ga proguta.
- Gdje je udubina da zakačim prste, — šapće on. — Zašto su zidovi tako glatki? Trebam udubinu. Malu udubinu. Moji su prsti jaki. Oni će se stisnuti kao klijesta. Ali trebam udubinu. Samo malu udubinu. Prsti, budite dobri i tražite spas. Prsti, budite mirni, strpljivi, skromni. Strpljivo, strpljivo, dragi prsti... Evo! Evo, evo, tu je ono što trebam. Napred, prsti! momče, prozor nije daleko!
- Ali ova je knjiga u vrlo lošem stanju. Loš uvez. Bedasto! Jer, napokon, može se desiti, može se lako desiti, da neki osobenjak tu knjigu zavoli, da je već ota zavoli, da stekne potrebu da je svaki dan pročita, ili da je makar pročita, i što onda?
- Uzeo je knjigu i ljepiljivi papir i onda je dušo i pomno promatrao i razmišljao kako da izvede zahvat,

(nastavak na 12. str.)

prži a cvrčak pjeva, i kada je sve žarko i titravo i puno snage.

- Je li tako? — reče on, obračunajući se maloj lutki, koja je sjedela na stolu i smješla se i držala ruke kao da je htjela da ga zagradi.
- Ne možeš želiti i jedni i drugo. Možeš želiti samo jednu želju. Možda sam zato bio tužan dječak, jer kad god sam vidio zvezdu kako pada, ja sam uvijek imao puno želja, a čovjek smije imati samo jednu želju, samo jednu želju.
- Lutka je neko vrijeme sjedila šutke i strpljivo promatrala svog siromašnog pjesnika, a onda reče:
 - Dragi moj pjesniče, ti si visok i snažan, a to je vrlo veliko, vrlo veliko nedostatak. Da li se sjećas, kako te onaj ružni dječak tukao u leđa a ti nisi pustio ni jednu suzu. Njega je to zabavljalo, čudilo, ljutilo, i zato se nasmijsao i zviznuo te još jače, a ti i opet nisi ničim pokazao da težiš. On se zadivao i grcetao se smijati i ne znajući što da učini, pozvao je one druge, da dođu i da se osvjedoče. — Provajte, provajite, — govorio je, — to je nešto sasvim neobično, sasvim neobično! — I oni su došli, i svi su redom provjerili, da li je onaj govtorio istinu, i kada su se uvjericli, onda su dugo promatrali jedan drugoga, i šaputali: sasvim neobično, sasvim neobično, — i neki lutki, tupi izraz im je bio u očima, i najzad su udarili u grohotan smjeh i otišli. Sjećas li se, kad ti je onaj bokser govtorio, da se ne bi nikoga bojao, kad bi imao tvoju snagu, makar ne nikoga u Evropi, i još je dodao da imaš čeljuste vilice ili tako nešto. Tebi je to bilo smiješno, sjećas li se, i mislio si da je on otupio od udaraca i da ne zna što govori, ali, izgleda, da neke stvari budale shvaćaju bolje od pametnih. Kasnije si se i sam u to uvjerio, kad si vidio onog deliju, koji je sličio na asirskog ratnika, a padao je kao pokošen, čim bi ga netko dotakao u vilicu; štaviše izgledalo je da pada prije nego je mogao i osjetiti ikakav dodir. Ti si mislio da se on prenemaje, da glumi, da se ruši od straha, ali bokser je rekao, da ima staklene vilice. Možda je bio i strah, ne kažem, možda je bio i strah. A sjećas li se, kad si imao gliste, i kad ti je onaj liječnik rekao, da tebi gliste ne mogu nauditi, jer ti ne bi naudilo ni to, kada bi te netko zviznuo sjekierom po tikvi.
 - Ti lutko drobiš kočesta, — reče on mahinalno. — Zašto nikada ne kažeš nešto pametno? Zašto me nikada ne ohrabriš?
- Učinicemo nešto za vas, — govtorio je debeljuškast čovjek, koji je sjedio pored njega i dobroćudno se smješkao. On ga je poznao već neko vrijeme i prilično je često k njemu navraćao.
 - To je vrlo ljubezno od vas, vrlo ljubezno. Recite mi sve što sam vam nabrojio. I nemojte zaboraviti...
 - Ne brinite, ja vrlo dobro znam što ću reći.
 - Dakako, dakako da vi znate najbolje, ja sam samo onako, tek toliko da vas podsjetim.
 - Ne brinite, kad vam kažem. I... nemojte se čuđiti što se onaj blednik tako čudnovato ponaša prema vama. To je zapravo sasvim lako protumačiti: on vam zavidi. Vrlo jednostavno. Trebalo bi da vi vidite kako

IZBOR IZ LISTOVA I ČASOPISA

Određenje čovjeka kao bića prakse moguće je samo tako, ako je praksa shvaćena kao jedinstvo osjetilne i teorijske djelatnosti. Funkcionisanje jednog stroja (pa i najobitnijeg oruđa) je udjelostavljenost teorija ili ostvarenje teorija; kao što je i teorija (pa i najjednostavnija) sublimacija određene ljudske kreativnosti, osjetilne i teorijske.

Odnos tih dvaju momenata u praksi je uzajaman, funkcionalan, oni se uvjetuju, kao što je moguće da jedan pretiče ili zastaje za drugim. Relativna samostalnost apstraktne misli omogućuje joj i da zastaje i da anticipira konkretno-osjetilnu djelatnost. Kao što i kompleksnost i stihijnost ljudske osjetilne djelatnosti (proizvodne i historijske u prvom redu) uvjetuju mnoge teškoće simultanog teorijskog sagledavanja svih tih procesa.

Kako pojam prakse obuhvaća osjetilnu i teorijsku stranu u sebi — neadekvatno je suprotstavljati praksu i teoriju kao dva momenta koji treba da budu u jedinstvu, kad sama praksa, shvaćajući je kao fundamentalnu odredbu čovjeka, sadrži već i jedan drugi moment u sebi.

Njihovim razdvajanjem značilo bi tvrditi da je moguća praksa koja ne implicira svijest, pretpostavke i teoriju; kao i da je moguća teorija koja ne implicira cjelokupno iskustvo ljudske osjetilne djelatnosti.

Takva praksa bila bi životinjska praksa, a takva teorija misaona besmislica. Razumljivo je da i u tome postoje nijanse, stupnjevi. Mogu postojati razni nivoi diskrepancije tog inače primarnog jedinstva danog u stvaralačkom momentu prakse. Isto tako teorijska djelatnost može biti odvojena, ako gledamo na pojedine nivoje te djelatnosti (u vezi s historijskom podjelom rada), ali ne s obzirom na historiju kao totalitet, s obzirom na kreiranje historije kao jedinstvenog i totalnog akta i procesa.

Isto tako bi stavljanje jednog pored drugog značilo da čovjek nije totalno biće, ni njegova historija totalna kreacija, nego da stvara razne nezavisne i usporedne historije proizvodnje, tehnike, fizike, nauke, prava, filozofije itd.

Iako relativna samostalnost svih tih područja postoji zbog činjenice ovakve

podjele rada kakva je do danas postojala, prije navedena podjela bi razušila dijalektičko jedinstvo čovjeka kao bića prakse, i kao individualnog i kao historijskog bića.

Historija kao jedinstveni čovjekov život je dakle jedinstvena historija čovjekova mijenjanja svijeta i stvaranje novih historijskih struktura: ako pod tim podrazumijevamo i prirodno-historijsku stvarnost i samog čovjeka i njegove najraznovrsnije kreacije (umjetničke, filozofske itd.)

Iz toga bi slijedilo, a to treba podrobniim ispitivanjem pojedinih epoha pokazati, da neke veće diskrepancije između osjetilne i teorijske čovjekove djelatnosti (što se inače kaže između prakse i teorije) nikada nije bilo niti je ona moguća.

Svaki nivo historijske određenosti čovjekove, svaki nivo njegove prakse konstruiran je, dakle, određenim nivoom osjetilne i teorijske čovjekove djelatnosti. Čovjekova materijalna, društvena i teorijska praksa nalaze se u neraskidivom odnosu i utjecaju.

Historija je jedinstveno čovjekovo djelo. Ni jedna ljudska djelatnost ne postoji sama po sebi i sama za sebe. Ni jedna nije shvatljiva ako se ne uzme u obzir cjelina historijskog momenta ili epohe, cjelovite historijske postojanja čovjeka, cje-

lovitost i polivalentnost njegova fundamentalnog postojanja kao bića prakse.

Marx je reljefno istakao tu ideju ne samo tezom o postojanju jedne jedine nauke — povjesti, nego i tezom da je fetišska svijest izraz određenog niskog nivoa osjetilnog postojanja. „Koliko je riješenje teorijskih zakonitih zadatak prakse i praktički posredovano, koliko je istinska praksa uvijek stvarne i pozitivne teorije, pokazuje se na fetišizmu. Osjetilna svijest fetišizma drugačija je od svijesti Grka, jer je još njegovo osjetilno postojanje drugačije. Apstraktno neprijateljstvo između osjetilna i duha je nužno sve dotle dok ljudsko osjetilo za prirodu, ljudsko osjetilo prirode, dakle, i prirodno čovjekovo osjetilo još nije proizvedeno vlastitim čovjekovim radom.“ (K. Marx, Ekon. fil. manuskripti: Rani radovi II izd. str. 259).

Gornju tezu o jedinstvenom karakteru ljudske „praktičnosti“ ili o historiji kao razvoju ljudske prakse — bez obzira da li društvenom podjelom rada jedne funkcije više kao „teoretičari“ a drugi kao „manuelni radnici“ — trebalo bi osvojiti kao fundamentalnu koncepciju analize i objašnjenja historije.

(Uz problem prakse, Predrag Vranicki, Praxis, br. 1, 1964, Zagreb)

BRANISLAV PETROVIĆ pesma kako se čita ova moja pesma o letu

Podimo dakle od prve rečenice o letu:
POJELI SMO OGROMNU LUBENICU NATASA JE ČAK I KORUJE JELA
(ako ti je kornjača u namuču pusti kornjaču u njenu vodenu otadžbinu) čitaj polako i promišljeno nikad ne razmišljaj o onome što si pročitao kod **POJELI SMO** stani razmisli da li si i ti nešto pojio u svom životu ako nisi učini to odmah pojedij jabuku ribu pečenu na žaru pojedij ne oklevaj sutra će biti kasno nestaće jabuka riba a sezona lubenica je vrlo kratka takode i grožđe sve je manje na pijacama a višanja već trista godina nigde nema a pošto si se najeo dobro nastavi sa čitanjem ove pesme
pridev **OGROMNA** (upotrebljen ovde u padežu) možeš preskočiti baš te briga za prideve mnogo su važnije imenice zastani dakle kod **LUBENICE** kao pred izvorštem mora glavni ti je posao da prebrojiš slova ove crvene svečanosti
jer slova su ti slike zvukova od kojih zvuči zemlja osam slova to ti je osam bogova baci pesmu povedi bogove u šetnju osam bogova to ti je cela lubenica oslušni srećem da li je božanstvo zrelo da bude pojedeno osam slova to ti je čitavo čovečanstvo baci lubenicu uveći čovečanstvo u leto to ti je kao da si napisao pesmu ma da ni jedna pesma nije potpuna kao zemlja zato nemoj da se zalubiš u pesmu ali posle dosta godina pitaj me gde smo stali stali smo kod **NATAŠE** to ti je mudrost zemaljska i nebeska
to što je nataša koruge jela nemoj uzimati preozbiljno možeš i ti koruge jesti nataša je nataša a nije nataša divlja ruža nataša je humanizam i renesansa seti se trgovac iz venecije seti se leonarda da vintija nemoj dalje da čitaš pesmu o letu jer sad je leto prijatelju lepše od svake pesme eto kako treba čitati ovu pesmu.

Branislav PETROVIĆ rođen 1936. u okolini Čačka. Absolvent Filološkog fakulteta u Beogradu. Sada je novinar u listu „Kekec“.
Knjige pesama: „Moć govora“ 1962, „Gradilište“ 1964.

„POLJA“ uređuju: Jasna MELVINGER, Miroslav EGERIĆ, Želimir PETROVIĆ, Ivan BANJAI, Petar MILOSAVLJEVIĆ, Mileta RADOVANOVIC (glavni i odgovorni urednik) i LASLO KAPITANJ (izbor likovnih priloga i tehnička oprema)

List izdaje NIP „Progres“, Novi Sad

Rukopise treba slati na adresu: Redakcija „Polja“, Novi Sad, Vase Stajčića 1, tel. 23-22

Neobjavljeni rukopisi se ne vraćaju. Pretplata na 10 brojeva 500 din. Pojedini broj 50 din. Pretplata se upućuje na adresu: NIP „Progres“, Novi Sad, tekući račun broj 151-1111-514, sa naznakom za „Polja“.

Stampa „Forum“, Novi Sad. Meter: Mita Dejanov

(nastavak sa II. strane)

i kada je mislio, da je našao najbolji način, najbolje rješenje, dao se na posao. Dugo je lijepo i prijepiljivao, i što dalje, to je posao postajao sve mučnijij. A lutka je čitavo vrijeme mirno promatrala i svaki put, kada je nešto pokvario i morao da počne sve ispočetka, ona reče: — Koliko sam ti puta rekla da se toga okaniš, jer ćeš sve pokvariti? — Ovo se otešlo do vrlo kasno u noć, i kada je već bio izgubio strpljenje, on dreknu: — Hajde do sto crnih đavola i i ostavi me na miru! — Ona je tada zadržala i nije više izustila ni riječi.

Možda ipak nisam trebao izvoditi ovu ludoriju, pomrmljao je, kada su već svi listovi te jeftine, knjige bili u stanju potpunog rasula, premda su prsti još uvijek strpljivo pokušavali da nešto slijepe. — Ali zašto me ona samo promatra i ništa ne kaže? Zašto mi ne pomogne? Zašto ne pokaže makar malo interesa? Zašto me ne ohrabri? Nikada, nikada ona nije učinila ništa, nije kazala ništa da me ohrabri. Baš onda kad sam ja to očekivao, kad mi je to bilo tako potrebno. Onda sam uvijek bio sam. Čovjek je sam; čovjek je vječito sam.

Sad je knjiga bila u mnogo lošijem stanju nego ikada ranije i zato je on uzeo knjigu, svoju najdražu knjigu, i mlatio s njom o zid. Avaj! Jadne, drage stranice se rasule i popadaše po podu. On ih je kupio i parao jednu po jednu, i kada ih je sve uništio, onda je uzeo lutku i bez ikakvog objašnjenja razbio je.

Onda je dugo sjedio. Sjedio je skrnušeno, ali nije očajavao. Nije nikoga mrzio, niti je ikome zavidio. Bio je spreman da svima oprost, i bio je zadovoljan, da je tako osjećao.

MATIJA BEČKOVIĆ maljenka veročka

Radnici koji nikad nisu videli more
Kad je sretnu misle da je dan lepši no inače
Ta žena taj gigant ta država u državi
Kad sam je prvi put video rekao sam:
Eto kako treba da izgleda prestonica jedne zemlje
Koja ostaje bez svetla kad ona sklopi oči.
Jedina nevina žena koja rada decu
Ta djevuška visoka kao podzemna železnica
I lepa kao da uopšte ne postoji
Njenu sobu su razneli mirisi
Ona se šminkala i češljala
I to je sve što je uradila za poeziju.
Zakleo sam se da ću prečutati njenu prošlost
Jer je sam rođen sa mnogo više prljavština
No što ih je ona imala u životu.
Već nema u srpskom jeziku reči na koje se mogu osloniti
Sa kojima bih poredio njene oči i onda mirno spavao
Ima jedna zemlja velika kao njena trepavica
Ta neosvojiva Rusija koju je ipak lakše osvojiti
Od njenog poljupeca koji mi je poslala telefonom
Zapalilo mi se uvo na pošti jednoga drugoga grada.
To famozno to zeleno to gorko uvo
Koje je dugo stajalo kao antena na jednoj radio-stanici
Otkidao sam ga i đuboko u zemlju zakopavao
Ali nije prestalo da me poziva na telefon
Svojom telefonskom azbukom svojim visećim mostovima
Na mome srcu kao na gramofonskoj ploči
Smisla je sve što je rekla u životu
Njene korake, njen smeh i njen kašalj
Njena duga šaputanja sa ljudima koje ne poznajem
Gradove u kojima živimo vezuju naša pisma
Ja ne znam za drugo nego sem njenog kišobrana
Kad me ona voli ne znam od čega živim
Ne jedem, zaboravljam da dišem i vrlo često umirem
Visoko u nebu setim se da ne umem leteti
Ne znam kako sam gore dospelo i padam kao u snu
Prođem glasom kroz zid i vidim da sam pogrešio
Ali sve je kasno i ne može se ispraviti
Tad zviznem nogom mesec iznad grada
I trčeti obilazim mesto gde ćemo imati sastanak za nekoliko dana
Njen najgori dak gutač ljubavnog plamena sa injem u ušima
Tumačim svojoj krvi njeno preteško gradivo
Pun otpadaka kao goljska struja
Silazim niz stepenice u zemlju
I jedini ne znam za svoju tragediju
Taj svirepi podtekst naše ljubavi
I suzo na jastuku

LIKOVNI PRILOGI
U OVOM BROJU SU
SA OVOGODIŠNJEG
VENECIANSKOG
BIJENALA

Uspomena na pilota koji nikada nije sleteo Izgubljen u vazduhu

Matija BEČKOVIĆ rođen 1939. u Senti. Absolvent Filološkog fakulteta u Beogradu. Stalni saradnik „Jezika“.

BOŽIDAR ŠUJICA

n e g a

Gde da te nađem u kojim crnim stvarima
U kojim morima u kojim svetlima
Kako da te tražim o pomoći petlima
Jutrom ševama predbečerenjem požarima?
O niko neće doći samo kiše doći će
I mesto tebe crni cvet noćice

O noći moja hranjena gladu hranjena
Crnim sokovima požara O usnula
O humko leteća humko planula
U hladu zabačenih savežđa O ranjena
Zvezdo sa ranom ko srebrna vratuaca
Ko mesečev vir mirisa bez danca

Jedna zvezda grozd zlata kocka žuta pozdravlja
Me svako veće Da li tvoja gori ruka
U predelima duša žita svitac u vidu zvuka
Na svetlećem trapezu u snu što se javlja
Ko umorno svetlo ko mesečeto pijanstvo
Što vodi odavde u noć u tepo izgnanstvo

O ti dole iza trepavica vidika
Što čelom pod senkom u svesrdnoj opni
Zemlje sanjaš Zamenjen snegom što kopni
Zamenjen pticom što je neguje muzika
Prenočiš na tvojoj humci O vode vezilje
Nek noćas u san je dovede gorobilje

O gde da te nađem u kojim crnim stvarima
U kojim morima u kojim svetlima
Kako da te tražim o pomoći petlima
Jutrom ševama predbečerenjem požarima?
Niko neće doći samo kiše doći će
I mesto tebe crni cvet noćice

Božidar ŠUJICA rođen 1937. u Kragujevcu. Diplomirao je na Filološkom fakultetu u Beogradu. Sada je profesor u jednoj srednjoj školi u Beogradu.
Knjige pesama: „Prestupne noći“ 1961.

DRAGAN KOLUNDŽIJA

po crnoj vodi moje telo pliva

Po crnoj vodi moje telo pliva
Zelene ribe nad njim su nage devojke,
ja im se javljam glasom zmije,
ja im se javljam glasom guštera.

Oči sam svoje u pesak usadio,
iz peska noževi rasta.
Kro sam svoju vrbama dao,
iz vrba crni bogovi izlaze.

Tuga je moja zariven nož u meso,
telo je moje porušeno,
koža je moja prazno sunce
iz koga dugačka smrt zjapi.

O, more sa tri glave od školjki,
o, šume sa tri sunca u grudima
ustavite crne vode
telo moje iz mulja izvadite.

Tri crna vranca, tri crna planinca, gaze me
i noć u meni, i dan u meni, i košulja sućena sa zmije
na meni.

Majka moja nad obalom plače
i dan isplače.

Talas rastegnut nad strnokosima
suza u groblju nad jalcima.
Otac moj odbeo leto detinjstva
nad rekam crnom. U daljini lepet ptica.

Dragan KOLUNDŽIJA rođen 1939. u selu Gornje Vodičeva (Bosna). Studira na Filološkom fakultetu. Knjige pesama: „Zatvorenik u ruži“ 1967; „Čuvari svetosti“ 1962.